

Lage Europese defensie-uitgaven

Jan Limbeek

De roep om verhoging van de defensie-uitgaven klinkt in sommige landen van Europa steeds luider. Als reden hiervoor wordt vooral genoemd dat Rusland militair meer besteedt en een expansief buitenlands beleid voert. Een betere reden zou zijn om de Europese afhankelijkheid van de Verenigde Staten te verminderen.

Ondanks een snelle verhoging van de militaire uitgaven is Rusland nog altijd aanmerkelijk zwakker dan de NAVO. Op conventioneel gebied dan. Aangezien Rusland een militair conflict met het Westen niet wil verliezen, komt de nucleaire optie al snel boven drijven.

Uitlatingen van de Russische militaire top wijzen hierop, evenals de modernisering van het nucleaire arsenaal met onder andere kleinschalige tactische kernwapens. Hoe sterker de NAVO wordt, hoe groter de al bestaande conventionele kloof wordt en hoe dichterbij een nucleaire oorlog komt in geval van een militair conflict met Rusland.

Versterking van de NAVO als geheel bevordert daarom de veiligheid niet. Maar het Europese deel van de NAVO is wel zwak. De NAVO is vooral sterk omdat de Verenigde Staten het leeuwendeel van de militaire uitgaven voor hun rekening nemen. Een toenemend aantal Amerikanen vindt het niet rechtvaardig dat zij moeten opdraaien voor de Europese veiligheid. Als de nieuwe Amerikaanse president Donald Trump heet zou de voortgaande Amerikaanse bijdrage al heel snel beperkt kunnen worden.

Uit opiniepeilingen blijkt dat de Europese bevolking, in tegenstelling tot veel politici, zich niet bedreigd voelt door Rusland en evenmin bereid is een militair conflict te beginnen. De inwoners van de Baltische Staten maken zich zorgen om die houding. Zij zeggen een existentiële bedreiging te ervaren: ze zouden bang zijn om door Rusland wederom bezet te worden. Toch geven Estland, Letland en Litouwen een schamel beetje uit aan defensie.

In Europa als geheel is dit ook zichtbaar. Europese politici zeggen bang te zijn voor het gestook van Rusland in Oekraïne en de Russische militaire retoriek, maar de Europese defensie-uitgaven zijn nauwelijks gestegen sinds 2014. In Midden-Europa zit alleen Polen sinds 2015 0,2 procentpunt boven de minimum uitgavennorm van de NAVO van 2,0 procent defensie-uitgaven van het bbp. Estland zit op 2,0 procent en alle andere Midden-Europese Navo-leden scoren al vele jaren fors minder.

Letland en Litouwen gaven in 2015, toen Rusland al een tijdje bezig was in Oekraïne, respectievelijk 1,0 en 1,1 procent van het bbp uit aan defensie. Dit is minder dan Nederland besteedt. Estland deed het beter, maar geeft niet méér uit dan het afge-

sproken minimumniveau. In 2016 gaat het land 37 miljoen euro extra uitgeven. De totale uitgaven belopen dan 2,07 procent van het bbp. Het zijn echter geen uitgaven die het Baltische gevoel van bedreiging geloofwaardig maken.

Maar deze drie landen zijn toch veel te klein om succesvol verzet te kunnen bieden tegen Rusland? Ja, dit geldt ook voor Nederland, België, Portugal en eigenlijk voor alle landen van Europa. Daarom is samenwerking in een defensieorganisatie (NAVO) bedacht. Door samen te werken hoeven de kleintjes niet meer klein te zijn, als ze tenminste een serieuze inspanning leveren. De Baltische, en de meeste Europese, landen zijn in de praktijk echter van mening dat de Verenigde Staten voor hun veiligheid moeten zorgen.

Er is een land dat daadwerkelijk een existentiële dreiging heeft ervaren: Israël. In 2015 besteedde het land 5,4 procent van het bbp aan het leger; met afstand het laagste percentage van de afgelopen decennia. Israël is in alle opzichten kleiner dan Nederland. Vergeleken met de drie Baltische staten samen heeft Israël iets meer inwoners en een hoger inkomen, maar het land is veel kleiner en net zo onverdedigbaar. Je zou zeggen dat Israël geen capaciteit heeft voor een groot leger.

Maar niemand zal ontkennen dat Israël een militaire grootmacht is. Klein én sterk, een combinatie die wel degelijk mogelijk is, als er maar een goede reden voor zou zijn. En die is er, want zonder groot leger was Israël allang weggevaagd.

Israëliërs ervaren een existentiële dreiging en handelen daarnaar. De Balten en veel Europese politici zeggen een existentiële bedreiging te ervaren, maar handelen daar niet naar. Klagen over onveiligheid en daar niet naar handelen, komt de Europese geloofwaardigheid niet ten goede.

Militaire uitgaven in de NAVO-landen, Zweden, Rusland en Israel, 2001-2015 (% bbp)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Noord-Amerika, Zuid- en West-Europa															
Canada	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0
USA	2,9	3,2	3,6	3,8	3,8	3,8	3,8	4,2	4,6	4,7	4,6	4,2	3,8	3,5	3,3
België	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9
Denemarken	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	1,2	1,2
Frankrijk	2,4	2,4	2,5	2,5	2,4	2,3	2,3	2,3	2,5	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,1
Duitsland	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2
Griekenland	3,3	3,1	2,5	2,6	2,8	2,8	2,7	3,0	3,2	2,7	2,5	2,4	2,3	2,3	2,6
IJsland	0,2	0,1	0,1	0,1
Italië	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7	1,6	1,7	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,3
Luxemburg	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
Nederland	1,5	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2
Noorwegen	1,7	2,1	2,0	1,9	1,6	1,5	1,5	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5	1,5
Portugal	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9	2,1	1,8	1,9
Spanje	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,2	1,2	1,2
VK	2,3	2,4	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2	2,4	2,5	2,4	2,3	2,2	2,1	2,0	2,0
Turkije	3,7	3,9	3,4	2,8	2,5	2,5	2,4	2,3	2,7	2,5	2,2	2,3	2,3	2,2	2,1
Midden-Europa															
Albanië	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8	2,0	1,5	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3	1,1
Bulgarije	2,9	2,9	2,8	2,6	2,4	2,3	2,5	2,0	2,0	1,9	1,5	1,6	1,7	1,5	1,4
Kroatië	2,7	2,8	2,1	1,8	1,8	1,7	1,6	1,8	1,8	1,7	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tsjechië	1,8	1,8	1,9	1,7	1,8	1,6	1,4	1,2	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Estland	1,5	1,7	1,7	1,7	1,9	1,9	2,1	2,1	2,3	1,8	1,7	1,9	1,9	2,0	2,0
Hongarije	1,6	1,6	1,7	1,5	1,4	1,2	1,3	1,2	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8
Letland	1,0	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6	1,4	1,1	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0
Litouwen	1,4	1,3	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	0,9	0,8	0,8	0,8	0,9	1,1
Montenegro	xxx	xxx	xxx	xxx	2,7	2,3	1,7	1,9	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6	1,5	1,6
Polen	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0	1,8	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,9	2,2
Roemenië	2,4	2,3	2,1	2,0	2,0	1,8	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4	1,4
Slowakije	1,8	1,8	1,8	1,6	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1
Slovenië	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4	1,5	1,6	1,6	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0
Geen NAVO lid															
Zweden	1,7	1,6	1,6	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Israel	7,4	8,3	8,5	8,2	7,7	7,5	6,8	6,6	6,8	6,3	5,9	5,7	5,8	6,0	5,4
Rusland	3,8	4,1	3,9	3,5	3,6	3,5	3,4	3,3	4,1	3,8	3,7	4,0	4,2	4,5	5,4

Opm. NAVO-lid sinds 1999: Polen, Tsjechië en Hongarije; sinds 2004: Estland, Letland, Litouwen, Slowakije, Slovenië, Roemenië en Bulgarije; sinds 2009: Kroatië en Albanië. Als alle nationale parlementen goedkeuring verlenen wordt Montenegro het 29ste NAVO-lid.

Opm2. De bovenstaande gegevens zijn afkomstig van het Zweedse vredesinstituut SIPRI. SIPRI baseert zich op openbare bronnen, met name van Ministeries van Defensie, en eigen schattingen. Door definitie-verschillen zijn de uitgaven niet zo goed onderling te vergelijken. Zelfs binnen landen geldt dit: het Nederlandse defensie ministerie hanteert bijvoorbeeld 1,2 procent en het CBS 1,1 procent. De bovenstaande cijfers zijn dus een indicatie.

Bron: sipri.org

[Terug naar 'Achtergrond'](#)